

Världen bortom orden- ett drömspel. En kort beskrivning av historien.

Fem situationer ur föreställningen som underlag för diskussion.

Inspelning av föreställningen och situationerna 1-5 finns tillgängliga på Dyslexikrafts plattform. <https://vimeo.com/showcase/10941530>

De är alla på väg... skolan ligger högt på ett berg, den är omgiven av höga bergsklippor. Varför så högt upp? Den stora skolporten tornar upp sig. Alla ska in, samma port. Omprov.

Det är som om hon har stygn för munnen och jackan skaver, vad var det dom sa? Så skönt för dig att veta du har dys... säg det bara högt, en skithjärna! Idag omprov för oss utvalda dumjävlar, vi som inte klarade oss. Jag är stum, tänker Flickan; munnen står bara där, utan mig.

En gäll skolklocka ringer. Där framför porten står han med svarta mössan, han som skiter i det hela och drar, lite längre bort står Felicia med byxfickorna och jackan fylld med fusklappar. Längst bort står Tamir, han har tagit sin brorsas vita fleece, han fryser så denna dag.

Flickan är samlad och skräckslagen. Hon säger; jag vill bli en annan, en helt annan person - med en helt annan hjärna: En skarp, smart och helt briljant. Normhjärna! En slipad diamant!

Klassrumsdörren stängs med en smäll, omprovet börjar, det knastrar och knäpper i lysrören. Ljudet av pennor ökar i intensitet. Flickans hjärna kokar, pappret är vitt, allt brusar. Hon knölar ihop provhäftet och slänger det på golvet. De andra sitter kvar på sina platser, mitt i kaoset. Flickan rusar ut, läraren rycker tag i hennes jackärm. Hon kränger av sig jackan. Han blir stående med jackan i hand.

Flickan springer i panik i en skolkorridor, inre röster förföljer henne, specialpedagogen Ingbritt försöker fånga in Flickan i sin stora famn, hon flyr...

1. Möt Flickan. Varför är inte jag som alla andra?

Hur känns det att få en diagnos?

Hon flyr in i en hisnande fantasivärld. Jag måste härifrån – fly! Bort från skolan som håller mig fast, som suger så fett. Jag är en alien, jag snurrar som en vind i mörkret.

Tid och rum, lagar och logik upphävs. Hon famlar och faller, ner i en källare på botten, det bortglömda biblioteket.

Här möter hon Den Ordblinde som sitter inlåst för evigt dömd till skolmognad av de rättänkande. Han skriver på ett verk om hjärnans fantastiska möjligheter, om fantasin, lusten till orden och berättelsernas magiska värld. Alla dessa ord säger han, jag brottas med dom och jag älskar dom.

2. Möt den Ordblinde i det bortglömda biblioteket:

Den Ordblinde nämner flera författare och böcker. Inspirerande att diskutera, flera av dessa författare har man sagt varit dyslektiker eller som man förr sa, ordblinda.

Varför tror Den Ordblinde att hon skulle gilla att läsa Rick Riordans bok om Percy Jackson, född till hjälte?

Flickan blir förvirrad, här kan jag inte stanna, var finns vägen ut?

Men Den Ordblinde säger att hon har en uppgift. Hon ska hjälpa honom att föra ut hans verk till världen, men han behöver hennes hjälp, det sista kapitlet måste skrivas. Stig upp, se, lär, lyssna, och prova hur människorna har det, och kom tillbaka innan midnatt innan de rättänkande kommer för att utsätta mig för den stora prövningen!

Flickan klättrar uppåt, och hamnar på "övervåningen" i en trasig gammal skolkorridor. Där ringlar en kö lång utanför den hjälplösa rektorn rum.

Hon hör föräldrarnas klagan och skuggmammans gråt, och hon inser att hon måste prova föräldrarollen, den heliga familjen med prestationsmammans och prestationspappan som varken ser eller hör sin son, Svartmössan. Sonen drar iväg och målar väggen vitt av kludd.

Flickan blir inlåst i ett klassrum, och kommer inte ut. Istället får hon se hur Felicia kämpar hos specialpedagogen Fru Steiner.

3. Möt Felicia: Jag ser, men jag ser inte!

Felicia har ännu inte fått veta att hon har dyslexi, hon har inte fått någon utredning eller rätt hjälp. Hon har istället fått byta skola många gånger.

Hur känns det att bli missförstådd och ingen förstår hur det kan vara när orden hoppar och du känner att du inte orkar läsa eller skriva?

Flickan irrar bland förvridna klassrum, och försöker följa den röda tråden. Hur ska hon hinna? Och vad är det den Ordblinde behöver veta?

Hon får syn på Tamir som vill fly ut genom fönstret från brorsan och alla krav.

4. Möt Tamir: Dumhuvudet går genom klassrummet!

Varför säger Tamir I m bad, so fucking bad?

Vad bär han på för historia?

Dörrar öppnas och stängs, till slut blir Flickan inlåst och dömd till 12 års sommarskola med den förskräcklige matteläraren Xerxes, i sista stund tar hon tag i honom och kastar ut honom, han tystnar för alltid. Hon tänker på alla miljoner drömmar hon har, sången och musiken som hon älskar.

Högt i trädet sitter Tamir med sin vackra berättelse om mormor och språket. Det ljusnar och mörknar, vinden tilltar och stormen är ett faktum, var är alla?

Var är Tamir som hon sjöng så vackert med? Var är Felicia med sin lek med orden? Varför vill svartmössan hoppa i havet?

Var är den ordblinde? Vad var det hon skulle hon göra? Tiden tickar, klockan går baklänges och hon kryper ihop som en mussla. Vad skulle jag göra? Vem är jag?

Hon minns den Ordblindes ord; Stig upp, se, lär, lyssna och prova hur människorna har det och kom tillbaka innan midnatt och innan de rättänkande kommer för att utsätta mig för den stora prövningen.

Men jag hittar inte, jag är borttappad? Var är jag? Dottern hör Flickans gråt och de möts i havets brus. Följ med mig, Tamir och Svartmössan, vi ska visa dig vägen till ett fantastiskt universum, hjärnas oändliga kamrar. Men först måste du rädda den ordblinde, han har blivit tagen av de rättänkande! Skynda! Men akta så du inte tappar bort dig!

Följ den gråa substansen och in i den vita, där ska du stanna en stund bland alla nervtrådar som glimrar. Du måste ta den långa vägen in till Thalamus, där finns rummet med all information du behöver. Flickan rör sig snabbt mot en lockande tunnel som skiner inbjudande, det blir mörkt, sedan ett bländande vitt ljus. Där långt bak i hippocampus innersta rum i hjärnan sitter Den Ordblinde i hårt förhör av de två Rättänkarna. Den Ordblinde berättar om hjärnan, en sorts blomma som expanderar, själens hela maskineri, som ett träd med trådar, nerver som förgrenar sig och som fungerar så olika för olika individer, alla lager av oanade möjligheter bortom det vi tror oss veta.

Hur ska hon rädda honom utan att själv bli fast? En strid utkämpas och hon lyckas till slut befria honom. De båda Rättänkarna krymper, dunstar, pulveriseras och blir till stoft. Han lämnar över sitt verk, en dragspelsliknande jättelunta_med bilder och utvikbara kartor och mängder av kom-ihåg-lappar instuckna.

5. Möt Flickan som har befriat Den Ordblinde:

Han berättar, om tider som gått, hur det var förr. För oss som dom kallade "lite efter" som "inte hade läshuvud", vi kallades ordblinda.

Att vara ordblind har förr varit skambelagt, många berättar hur dom känt sig dumma, och inte vågade plugga vidare på universitet.

Vad har förändrats? Vad kan bli bättre i skolan idag?

Hur ser din berättelse ut? Blir du sedd och bemött för just dina förmågor och din kreativitet?

Nu, säger Den Ordblinde till Flickan, får du och Tamir, Svartmössan och Felicia fortsätta berättelsen och dikta klart. Den Ordblinde överlämnar sitt bokverk till Flickan, han stiger upp mot skyn likt en målning av Chagall. Han flyger mot Egypten, mot de väldiga biblioteken i Kairo och Alexandria. Dottern, Felicia och Svartmössan kommer fram till Flickan. De ser upp mot himlen, orden faller som stjärnor och fyller deras kroppar av lust och kraft.

Michaela Granit, 2024 -03-28

VÄRLDEN BORTOM ORDEN - ett drömspel

Manus av Michaela Granit och Greta Sundberg

Pjäsen baseras på ett gemensamt utforskande workshoparbete av de konstnärliga Ledarna Karin Lind och Michaela Granit tillsammans med ungdomar i fria konstellationer och från ett flertal skolor.

I ROLLERNA:

Tiril Wishman Eeg-Henriksen: Flickan, Prestationsmamman

Kardo Mirza: Sammy/Svartmössan, Den välvillige Tore (svenskläraren), Den Ordblinde, Frau Steiner (tyskläraren)

Sanna Krepper: Felicia/Dottern, Ing-Britt med den stora famnen (specialpedagogen), Skuggmamman, Prestationsmamman, En anställd hos Svartmössans familj (bokspöket), Rättänkare 2

Arman Fanni: Tamir/Ispojken, Den hjälplöse rektorn Prestationspappan, Xerxes den förskräcklige (matteläraren), Rättänkare 1

UNGA RÖSTER: Elever från Fryshusets gymnasium, teaterinriktning: Selja Husetic // Svante Degerfäldt // Ida Emanuelsson // Axel Jerndahl // Tom Olsson Naor

RÖSTER - föräldrar, lärare, läkare, logoped mm: Alexander De Sousa // Niklas Hjulström // Fedelia Malmgren Nesi // Cicilia Sedvall // Andreas Kullberg

REGI Michaela Granit

SCENOGRAFI/ KOSTYMDESIGN Karin Lind

MUSIK/ LJUDESIGN Andreas Kullberg

LJUDESIGN William Wenner

MASKDESIGN Rebecca Blixt (student på Mask- och perukdesign, SKH)

TILLVERKNING KOSTYM Mika Luther

SCENTEKNIKER: Niklas Glahns

PROJEKTPRODUCENT: Anna Asker

PROJEKTLEDARE Anna Wennergren, Föreningen Artikel31

VERKSTADSANSVARIG/KONSTRUKTÖR: Henric Karlsson

SNICKARE: Per Gustavsson **TEKNISK PRODUCENT:** Kenny Nilsson

PRODUCENT: Ebba Malander//VästmanlandsTeater

KONSTNÄRLIGA LEDARE: Michaela Granit och Karin Lind, Projektet Dyslexikraft

TACK TILL

ALLA UNGDOMAR som bidragit med sina erfarenheter, tankar och känslor: Runa Alakoski // Ebba Marthinsson // Edvin Bohlin // Liv Lallerstedt // Alice Törnbohm // Holly Vestermark // Astrid Billing // Samuelsson Ida Cosini // Philip Persson // Julia Mattar // Alfred Hedin // Alice Warmboe

ALLA ELEVER som deltagit i workshops från de skolor som vi samarbetat med: St Eriks Gymnasium // Fryshuset // Danderyds gymnasium // Ölands Folkhögskola // Jensen grundskola Västerås // Saltsjöbadens Samskola // Högbyskolan, Hemse

Världen bortom orden - Dyslexikraft är ett treårigt scen- och konstprojekt som drivs av Föreningen Artikel 31 i samarbete med de konstnärliga ledarna Michaela Granit och Karin Lind. Projektet genomfördes med stöd av Allmänna arvsfonden i samarbete med Dyslexiförbundet. Föreställningen producerades i samarbete med Västmanlands teater, Uppsala stadsteater och kulturhuset Dieselverkstan.